

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра правосуддя

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
“26” травня 2020 р**

М.М. Ясинок

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія сучасного правознавства

**Галузь знань: 08 Право
Освітня програма: Право
Спеціальність: 081 Право
Кваліфікація: Доктор філософії (PhD)
Факультет: Юридичний**

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Методологія сучасного правознавства» для аспірантів за спеціальністю 081 Право, кваліфікація: Доктор філософії (PhD)

Розробник:

д.ю.н., професор кафедри правосуддя Кравцова Т.М.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри правосуддя.

Протокол від 26.05.2020 р. № 17

Завідувач кафедри правосуддя

М.М.Ясинок

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(І.В.Арістова)

Зав. відділу аспірантури та докторантури

(І.В. Лозинська)

Зав. відділу якості,
ліцензування та акредитації

(І.Д. Скляр)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 01.07. 2020 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 08 Право (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 081Право (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 3		2020-2021-й	
Загальна кількість годин - 90		Курс	
		1	
		Семестр	
	2		
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3.4 самостійної роботи студента - 1.5	Кваліфікація: Доктор філософії (PhD)	18 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
			-
		Самостійна робота	
		54 год.	
Вид контролю: Залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 42% / 49% (36/54)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Розвиток сучасного правознавства обумовлений його переходом від методологічного монізму до світоглядно-методологічного плюралізму, що пов'язано з серйозним переглядом уявлень про державно-правові закономірності. Глибокий аналіз усіх явищ, визначення принципів орієнтирів подальшого розвитку юридичної науки стає найважливішим напрямом наукових досліджень, основою ефективності яких має бути методологія правознавства. Тому формування методологічної системи є першочерговим завданням сучасного правознавства. Особливо актуальні ці питання для вітчизняної юридичної науки.

Метою навчальної дисципліни «Методологія сучасного правознавства» є формування і розвиток у аспірантів навичок проведення самостійних наукових досліджень у галузі права; розкриття творчого наукового потенціалу кожного аспіранта; розробка методології конкретних наукових досліджень (дисертаційних робіт).

Завдання навчальної дисципліни:

- аналіз сучасних методологічних підходів у галузі юриспруденції;
- вивчення історичних типів і форм методології правознавства;
- визначення ключових методологічних характеристик конкретного методологічного підходу;
- дослідження сучасних типів праворозуміння і способів обґрунтування права;
- з'ясування специфіки методів пізнання в гуманітарній сфері в цілому та в юриспруденції зокрема.

Результати навчання з дисципліни (РНД)

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти буде здатен продемонструвати:

- знання про тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної правової науки, про актуальні проблеми, що потребують подальшої наукової розробки в сфері юриспруденції;
- розуміння змісту категорії «методологія сучасного правознавства» на абстрактно-теоретичному та практичному рівнях;
- вміння формулювати цілі і завдання наукового дослідження, обґрунтовувати його актуальність та наукову новизну;
- розуміння методики висунення, обґрунтування і перевірки наукових гіпотез;
- знання про основні методи досліджень, що застосовуються в юриспруденції;
- здатність добирати і застосовувати методи, відповідні змісту, меті і завданням конкретного наукового дослідження; визначати доцільність їх застосування в конкретному випадку;
- вміння формулювати та відстоювати власну наукову позицію.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Генезис методології сучасного правознавства

Становлення і розвиток методології сучасної науки.

Становлення і розвиток методології сучасного правознавства.

Становлення і розвиток наукознавчих підходів до розуміння сучасного правознавства.

Становлення і розвиток уявлень про об'єкт та предмет сучасного правознавства.

Становлення і розвиток професійного методологування у сучасному правознавстві.

Перетворення методології сучасного правознавства на самостійний напрям юриспруденції.

Тема 2 Актуальні теоретичні проблеми методології сучасного правознавства

Значення методології для сучасного правознавства.

Сучасне розуміння методології правознавства.

Методологічні принципи сучасного правознавства.
 Співвідношення методології та об'єкта (предмета) сучасного правознавства.
 Основні методологічні напрями сучасного правознавства.

Тема 3 Методологія сучасного правознавства – складова методології сучасного наукового пізнання

Специфіка, форми, рівні, функції та методологія наукового пізнання
 Поняття, зміст, структура та форма методології сучасного правознавства
 Світоглядні засади методології сучасного правознавства. Наукова картина світу: від класичної до постнекласичної. Світогляд, його структура, історичні типи і функції. Домінуючий світогляд. Тип (стиль) домінуючого юридичного мислення, його функції та структура. Наукові парадигми сучасного правознавства. Методологічні підходи сучасного правознавства.

Тема 4 Методи сучасного правознавства

Поняття та значення методу у структурі методології сучасного правознавства
 Проблема відносності, істинності, допустимості, доцільності та цінності методів сучасного правознавства
 Проблема класифікації методів сучасного правознавства
 Універсальні (філософські, світоглядні) методи сучасного правознавства
 Загальнонаукові методи сучасного правознавства
 Міждисциплінарні методи сучасного правознавства
 Спеціально-юридичні методи сучасного правознавства .

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усь о- го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Тема 1. Генезис методології сучасного правознавства	10	2	2			6						
Тема 2 Актуальні теоретичні проблеми методології сучасного правознавства	20	4	4			12						
Тема 3 Методологія сучасного правознавства – складова методології сучасного наукового пізнання	30	6	6			18						
Тема 4 Методи сучасного правознавства	30	6	6			18						
Всього годин	90	18	18			54						

4. Темати та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Тема 1. Генезис методології сучасного правознавства 1. Становлення і розвиток методології сучасної науки. 2. Становлення і розвиток методології сучасного правознавства. 3. Становлення і розвиток наукознавчих підходів до розуміння сучасного правознавства. 4. Становлення і розвиток уявлень про об'єкт та предмет сучасного правознавства. 5. Становлення і розвиток професійного методологування у сучасному правознавстві. 6. Перетворення методології сучасного правознавства на самостійний напрям юриспруденції.	2
2	Тема 2 Актуальні теоретичні проблеми методології сучасного правознавства 1. Значення методології для сучасного правознавства. 2. Сучасне розуміння методології правознавства. 3. Методологічні принципи сучасного правознавства. 4. Співвідношення методології та об'єкта (предмета) сучасного правознавства. 5. Основні методологічні напрями сучасного правознавства.	4
3	Тема 3 Методологія сучасного правознавства – складова методології сучасного наукового пізнання 1. Специфіка, форми, рівні, функції та методологія наукового пізнання 2. Поняття, зміст, структура та форма методології сучасного правознавства 3. Світоглядні засади методології сучасного правознавства 3.1. Наукова картина світу: від класичної до постнекласичної 3.2. Світогляд, його структура, історичні типи і функції. Домінуючий світогляд 3.3. Тип (стиль) домінуючого юридичного мислення, його функції та структура 3.4. Наукові парадигми сучасного правознавства 3.5. Методологічні підходи сучасного правознавства	6
4	Тема 4 Методи сучасного правознавства 1. Поняття та значення методу у структурі методології сучасного правознавства 2. Проблема відносності, істинності, допустимості, доцільності та цінності методів сучасного правознавства 3. Проблема класифікації методів сучасного правознавства 4. Універсальні (філософські, світоглядні) методи сучасного правознавства 5. Загальнонаукові методи сучасного правознавства 6. Міждисциплінарні методи сучасного правознавства 7. Спеціально-юридичні методи сучасного правознавства . наукова і громадська мужність, науковий скептицизм. Авторське право та проблеми захисту інтелектуальної власності у сфері науково-дослідницької діяльності.	6
	Разом	18

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Тема 1. Генезис методології сучасного правознавства Реферат із теми або вузької проблематики. Реферат повинен відображати результати проведеного наукового дослідження з конкретної тематики, дискутування	2
2	Тема 2 Актуальні теоретичні проблеми методології сучасного правознавства Комплексний опис властивостей, функцій, явищ, об'єктів тощо, виконання індивідуальних письмових робіт науково-дослідного змісту, дискутування	4
3	Тема 3 Методологія сучасного правознавства – складова методології сучасного наукового пізнання Розробка теоретичних або прикладних (діючих) функціональних моделей явищ, процесів тощо, виконання індивідуальних письмових робіт науково-дослідного змісту, дискутування	6
4	Тема 4 Методи сучасного правознавства Анотація прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни, бібліографічний опис, історичний аналіз, аналіз використаних методів у наукових роботах тощо, виконання індивідуальних письмових робіт науково-дослідного змісту, дискутування	6
	Разом	18

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Генезис методології сучасного правознавства Аналіз та методологічне осмислення наукових праць з теми (перелік в рекомендованій літературі)	6
2.	Тема 2 Актуальні теоретичні проблеми методології сучасного правознавства Аналіз та методологічне осмислення наукових праць з теми (перелік в рекомендованій літературі)	12
3	Тема 3 Методологія сучасного правознавства – складова методології сучасного наукового пізнання Аналіз та методологічне осмислення наукових праць з теми (перелік в рекомендованій літературі)	18
4	Тема 4 Методи сучасного правознавства Аналіз та методологічне осмислення наукових праць з теми (перелік в рекомендованій літературі)	18
	Разом	54

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, складання плану, конспектування, опорних конспектів тощо).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація.

1.3. **Практичні:** практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. Метод порівняльного правознавства (компаративний метод) – полягає у вивченні та використанні правового регулювання схожих правовідносин у різних правопорядках та правових системах з урахуванням не лише юридичного змісту того чи іншого правового інституту, а й причини його появи в конкретній національній правовій системі та форми історичного розвитку. Це дозволяє визначити універсальні та специфічні закономірності розвитку інформаційно-правових явищ.

2.2. Метод комплексного аналізу – ґрунтується на одночасному використанні для вирішення конкретного завдання наукового інструментарію, що використовується декількома різними науками, наприклад юриспруденції та інформатики.

2.3. Метод системного аналізу – ґрунтується на розгляді конкретного явища, як певної системи, в якій складові частини (елементи) функціонують з певною метою. Сутність полягає у виявленні елементів та взаємозв'язків між ними з метою подальшого аналізу їх взаємодії.

2.4. Метод конкретних соціологічних досліджень – полягає у використанні аналізу статистичних даних, у тому числі і даних судової, правозахисної та правозастосовної статистики тощо.

2.5. Історичний метод - ґрунтується на вивченні історії становлення та розвитку того чи іншого правового інституту, поняття, категорії тощо .

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності здобувачів.

3.1. Проблемний (чи проблемно-інформаційний)

3.2. Частково-пошуковий (евристичний)

3.3. Репродуктивний

3.4. Пояснювально-демонстративний

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, диспути, круглі столи, використання проблемних ситуацій, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання, співробітництво здобувачів (кооперація).

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи здобувачів:

- рівень знань, продемонстрований на семінарських заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- написання рефератів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання здобувачем певного індивідуального завдання :

- навчально-дослідна робота;
- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				СРС ¹	Разом за модулі та СРС	Сума
модуль 1						
T1 ²	T2 ³	T3 ⁴	T4 ⁵	30	(70+30)	100
5	15	25	25			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Навчальна та навчально-методична література:

1. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: підручник. Вид. 4-те, вип. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 552 с.

¹ Тестування та методологічні завдання (РНД 1, РНД 2, РНД 5, РНД 6)

² Здобувач має підготувати огляд концептуальних підходів до розуміння методології сучасного правознавства (РНД 1, РНД 2, РНД 5, РНД 6)

³ Здобувач має окреслити наукові парадигми сучасного правознавства, презентувати їх в аудиторії. (РНД 1, РНД 2, РНД 3)

⁴ Здобувач вищої освіти має підготувати анотацію прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни, бібліографічний опис, історичний аналіз, аналіз використаних методів у наукових роботах тощо, виконання індивідуальних письмових робіт науково-дослідного змісту(РНД 4, РНД 5, РНД 6)

⁵ Здобувач вищої освіти має підготувати тезисний огляд методології за напрямком свого дисертаційного дослідження РНД 6, РНД 7)

2. Азарян А.А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ.вищ. навч. закл. / А.А. Азарян, Р.С. Азарян. - Кривий Ріг : Вид.центр КТУ, 2010. - 231 с.
3. Антологія української юридичної думки: В 6-и т. Ю.С. Шемшученко (заг. ред.), В.Д. Бабкін (упоряд.), І.Б. Усенко (відп. ред.). Т. 1: Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права. Київ: Вид. Дім «Юридична книга», 2002. 568 с.
4. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: навч. посібник. 2-е вид., змін. і доп. Київ: Стислос, 2004. 277 с.
5. Балинська О.М. Правова комунікація: вербально- біхевіористський підхід: монографія. Львів: ПАІС, 2008. 212 с.
6. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч. посібник. Вид. 2-е, перероб. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 416 с.
7. Балинська Семіотика права: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
8. Бандура О.О. Єдність цінностей та істини у праві. Київ: НАВСУ, 2000. 200 с.
9. Бачинін В., Панов М. Філософія права: підручник. Київ: Ін Юре, 2002. 472 с.
10. Бехруз Х. Исламские традиции права: монография. Одесса: Юрид. лит-ра, 2006. 294 с.
11. Бехруз Х. Основы цивилизационного подхода в сравнительном правоведении. Одесса: Фенікс, 2007. 64 с.
12. Введение в гибридные исследования (hybrid/mixed studies). URL: <http://migo.stedu.ru/gibrid.ppt>.
13. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico Philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995. 312 с.
14. Власов Ю.Л. Проблеми тлумачення норм права: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 160 с.
15. Возняк Т.С. Тексти та переклади: семантичний простір мови. Одвічні питання. Мартін Гайдеггер. Ганс Георг Гадамер. Габріель Марсель. Харків: Фоліо, 1998. 666 с.
16. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Київ: Юніверс, 2001. 282 с.
17. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: у 2-х т. Т. 1: Герменевтика I: Основи філософської герменевтики. Київ: Юніверс, 2000. 464 с.; Т. 2: Герменевтика II: доповнення. Київ: Юніверс, 2000. 478 с.
18. Гайдеггер М. Буття в околі речей. Тексти та переклади. Харків: Фоліо, 1998. С. 332-345.
19. Гайдеггер М. Дорогою до мови. Пер. з нім. В. Кам'янця. Львів: Літопис, 2007. 232 с.
20. Гарасимів Т.З. Девіантна поведінка особистості: філософсько-правовий вимір: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 524 с.
21. Гарасимів Т.З. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини: філософсько-правовий вимір: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 420 с.
22. Гарасимів Т.З. Філософема девіантної поведінки: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 356 с.
23. Гвоздік О. І. Онтологія розуму та раціональність філософського світогляду. *Філософські проблеми гуманітарних наук*. 2006. № 8–9. С. 134–141.
24. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права, або Природне право і державознавство. Київ: Юніверс, 2000. 330 с.
25. Гіжа А.В. Интерпретация и смысл (структура понимания гуманитарного текста): монография. Харьков: Коллегиум, 2005. 404 с.
26. Гіда Є.О. Праксеологічна сутність правопорядку. *Юридичний часопис*. № 1(1). 2011. С. 126-135.
27. Гірц К. Интерпретация культур: Вибрані есе. Київ: Дух і Літера, 2001. 542 с.
28. Гребеньков Г.В. Человек в правовом бытии: введение в правовую персонологию: монография. Донецк: ДЮИ МВД Украины, 2013. 540 с.
29. Грищук В.К. Соціальна відповідальність: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 152 с.

30. Гришук В.К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права, 2012. 736 с.
31. Грязин И.Н. Методология права: Общие проблемы и отраслевые особенности. Москва: Tartuskii gosudarstvennyi universitet, 1988. 284 с.
32. Гураленко Н.А. Стилї юридичного мислення: компаративістський підхід. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-2. С. 359-363.
33. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии: В 2 кн. Кн. I: Общее введение в чистую феноменологию. Москва: Дом интеллектуальной книги, 1999. 336 с.
34. Гуссерль Э. Философия как строгая наука. URL: <http://sophia.nau.edu.ua/2010-07-29-11-48-45/2010-07-29-11-55-07/72-2010-07-31-08-38-26>.
35. Гьосле В. Практична філософія у сучасному світі. Київ: Лібра, 2003. 248 с.
36. Гьофе О. Розум і право. Складові інтеркультурного правового дискурсу. Київ: Альтерпрес, 2003. 263 с.
37. Гьофе О. Справедливість і субсидіарність. Київ: Альтерпрес, 2004. 144 с.
38. Декарт Р. Метафізичні роздуми; пер. з франц. З. Борисюк. Київ: Юніверс, 2000. 304 с.
39. Дельеж Р. Нариси з історії антропології: Школи, автори, теорії / Пер. з фр. Є. Марічева. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 287 с.
40. Денисенко А.В. Інша апологетика, або Яким має бути сучасний захист християнської віри сьогодні. *Практична філософія*. 2015. № 4 (58). С. 101-109.
41. Денисенко І. Сучасна теорія конфлікту: проблеми експлікації, демаркації, класифікації. *Український соціум*. 2013. № 3 (46). С. 32-43.
42. Деріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі наук про людину. *Письмо та відмінність*. Київ: Основи, 2004. 602 с. С. 563-590.
43. Джемс У. Что такое прагматизм? URL: <http://sophia.nau.edu.ua/2010-07-29-11-48-45/2010-07-29-11-55-07/74-2010-07-31-08-46-46>.
44. Джужа О.М., Орлов Ю.Ю., Калюжний Р.А. Щодо можливості вивчення правових явищ з позицій синергетики. *Право і суспільство*. Дніпропетровськ, 2009. Вип. 2. С. 3-12.
45. Ділі Дж. Основи семіотики; перекл. з англ. та наук. ред. А. Карась. 2-е вид. Львів: Арсенал, 2000. 232 с.
46. Дудаш Т. Деякі герменевтичні поняття у теоретичній та практичній юриспруденції. Теорія держави і права: URL: <http://vuzlib.com/content/category/105/105/112/>
47. Дудаш Т. Праворозуміння крізь призму герменевтики. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України. Редкол.: Рабінович П.М. (гол. ред.) та ін. Серія 1. Дослідження та реферати. Вип. 22. Львів: Край, 2010. 248 с.
48. Дудченко В.В. Традиція правового розвитку: плюралізм правових вчень. Одеса: Юридична література, 2006. 302 с.
49. Дудченко В.В., Аракелян М.Р., Завальнюк В.В. Герменевтика права: розвиток юриспруденції: навчальний посібник. Київ: Фенікс, 2014. 184 с.
50. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ: Юніверс, 2002. 423 с.
51. Єрмоленко В. Об'єкт у структурі правовідносин. *Юридична Україна*. 2004. № 1. С. 11-15.
52. Жаровська І. М., Ортинська Н. В., Шай Р.Я. Правова глобалізація: монографія. Львів, 2016. 188 с.
53. Жаровська І. М., Ортинська Н. В., Парута О. В., Ярмол Л. В. Правова соціалізація: монографія. Львів, 2015. 252 с.
54. Иеринг Р. Цель в праве. Т. 1. Под ред.: В.Р. Лицкой; Пер.: Н.Ф. Дерюжинский, Н.В. Муравьев. Санкт-Петербург: Изд. Н.В. Муравьева, 1881. 425 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/759461/>

55. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. Москва, 2000. 320 с.
56. Кант И. Критика чистого разума. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
57. Карась А.Ф. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і неокласичних інтерпретаціях: монографія. Київ; Львів, 2003. 520 с.
58. Кедров Б.М. Единство диалектики, логики и теории познания. Изд. 2-е. Москва: Комкнига, 2006. 296 с.
59. Кельзен Г. Чисте правознавство. З додатком: Проблема справедливості; пер. з нім. О. Мокровольського. Київ: Юніверс, 2004. 496 с.
60. Кельман М.С. Методологічні проблеми теорії держави і права: курс лекцій. Львів: ЛьВДУВС, 2010. 124 с.
61. Керимов Д.А. Методология права. Предмет, функции, проблемы вафилософии права. Москва: Аванта+, 2000. 560 с.
62. Козловський А.А. Право як пізнання: вступ до гносеології права. Чернівці: Рута, 1999. 295 с.
63. Козюбра М.І. Методологія правознавства і методологія права: співвідношення понять та їх особливості. *Право України*. 2014. № 1. С. 22-32.
64. Корж О. Основи еволюції. Суми: Університетська книга, 2006. 380 с.
65. Корунчак Л.А. Проблема використання синергетичного підходу при дослідженні правових явищ. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 58-62.
66. Корчевна Л. Проблема різноджерельного права: Дослід порівняльного правознавства: монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. 360 с.
67. Костицький М.В. Логіка як методологія наукового пізнання. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 1 С. 3-13.
68. Кравченко А. Міфологічне та релігійне світовідчуття в осмисленні права. *Філософські обрії*. № 21. 2009. С. 186-195.
69. Кузнецов В.І. Філософія права. Історія та сучасність: навч. посібник. Київ: ВД «Стилос»; ПЦ «Фоліант», 2003. 382 с.
70. Кун Т. Структура наукових революцій. Київ: Port-Royal, 2001. 228 с.
71. Леви-Строс К. Первобытное мышление; пер., вступ. ст. и прим. А.Б. Островского. Москва: Республика, 1994. 384 с.
72. Литвинов О.М. Право як феномен культури: спроба філософського осмислення: монографія. Луганськ: Янтар, 2014. 800 с.
73. Ллойд Д. Идея права. Москва: ЮГОНА, 2002. 416 с.
74. Лясковец О., Макушев П. Позитивістська парадигма в українській юридичній думці (60-ті рр. XIX – 20-ті рр. XX ст.): монографія. Харків: Вид-во Віровець А.П. “Апостроф”, 2010. 480 с.
75. Максимов С. И. Правовая реальность: опыт философского осмысления: монографія. Харьков: Право, 2002. 328 с.
76. Малишев Б. Деякі аспекти методологічних особливостей загальної теорії права і філософії права. *Право і громадянське суспільство*. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-2-2013/item/94-deiaki-aspekty-metodolohichnykh-osoblyvostei-zahalnoi-teorii-prava-i-filosofii-prava-malyshev-b-v>
77. Малишев Б. Правові явища зі сфери належного та зі сфери суцього (теоретико-правовий аналіз). *Право і громадянське суспільство*. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-3-2013/item/103-pravovi-iavyschcha-zi-sfery-nalezhnogo-ta-zi-sfery-sushchoho-teoretyko-pravovyi-analiz-malyshev-b-v>
78. Машков А. Введение в общую теорию юридических наук. Киев: К.И.С., 2005. 254 с.
79. Мережко А. Юридическая семиотика и юридическая герменевтика. *Государственная практика: Газета українських юристів*. URL: <http://www.pravo.ua/article.php?id=10001433>

80. Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. Київ: Український Центр духовної культури, 2000. 416 с.
81. Микешина Л. Диалог когнитивних практик. Из истории эпистемологии и философии науки. Москва: РОССПЭН, 2010. 575 с.
82. Михайліна Т. Правосвідомість у площині структуралізації системи права. *Підприємництво, господарство і право*. № 10. 2017. С. 192–195.
83. Михайлович Д.М. Толкование закона: монографія. Харьков: ХНУВС, 2004. 198 с.
84. Мойсеєнко Л. Прояви мисленневих стилів в інтуїтивному компоненті творчого математичного мислення. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 7. С. 455–465.
85. Настасяк І.Ю. Тлумачення правових норм: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 336 с.
86. Нерсисянц В. Философия права: учебник. Москва: Норма, 2003. 652 с.
87. Оборотов Ю.Н. Традиции и обновление в правовой сфере: вопросы теории (от познания до понимания права): монографія. Одесса: Юридическая дитература, 2002. 280 с.
88. Опанасенко В. Методологія цивілізаційного підходу в дослідженні тіньової економіки. *Стратегія економічного розвитку України*. 2013. № 32. С. 253- 259.
89. Павлишин О.В. Правова реальність як знакова система: монографія. Харків: Право, 2017. 336 с.
90. Павлишин О. Семіотичний аналіз права в контексті праксеологічних досліджень. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 1. 2011. С. 48-56.
91. Павлишин О. Теоретичні витоки, предмет і структура семіотики прав. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 2. 2011. С. 44-51.
92. Патеї-Братасюк М.Г. Нариси з філософії права: курс лекцій. Тернопіль, 2002. 92 с.
93. Пірен М.І. Конфліктологія. Київ: МАУП, 2007. 360 с.
94. Пирс Ч.С. Начала прагматизма. Санкт-Петербург, 2000. 316 с.
95. Погрібняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків, Право, 2008. 240 с.
96. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: У 2-х т. Т. 2. Київ: Основи, 1994. 494 с.
97. Поппер К. Логика социальных наук. Эволюционная эпистемология и логика социальных наук. *Карл Поппер и его критики*. Москва: Эдиториал УРСС, 2000. 461 с.
98. Почепцов Г. Семиотика. Київ: Рефл-бук; Ваклер, 2000. 432 с.
99. Рабінович П.М. Основы загалльної теорії права та держави: навч. посібник. Вид. 5-е, зі змінами. Київ: Атіка, 2001. 176 с.
100. Рабінович С.П. Природно-правові підходи в юридичному регулюванні: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 576 с.
101. Рассел Б. История западной философии. В двух книгах. Книга 1. История западной философии и её связи с политическими и социальными условиями от античности до наших дней. Москва: Миф, 1993. 512 с.
102. Речицкий В.В. Символическая реальность и право: монографія. Львов: ВНТЛ-Классика, 2007. 732 с.
103. Рикёр П. Конфликт интерпретаций: Очерки о герменевтике. Москва: Медиум, 1995. 414 с.
104. Рікер П. Право і справедливість. Київ: Дух і літера, 2002. 216 с.
105. Ротань В.Г., Самсін І.Л., Ярема А.Г. та ін. Новітнє вчення про тлумачення правових актів: навч. посібник; відп. ред. В.Г. Ротань. Харків: Право, 2013. 752 с.
106. Рорті Р. Прагматизм і філософія. Після філософії: кінець чи трансформація?; упоряд. К. Байнес. Київ: Четверта хвиля, 2000. С. 24-66.
107. Сайфуліна Ю.В. Феноменологічний підхід щодо розуміння права. *Право і суспільство*. № 1. 2012. С. 40–44.
108. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології. Київ: Основи 2001. 235 с.
109. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.

110. Сливка С.С. Дорожня мапа правової методології науковця. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 339-344.
111. Сливка С.С. Позитивістські концепти: філософсько- правовий аналіз. Львів: ЛьвДУВС, 2006. 160 с.
112. Сливка С.С., Гарасимів Т.З., Романова А.С., Чорнобай О.Л. Предметна першість у юридичній науці: монографія. Львів: Ліга-прес, 2015. 360 с.
113. Сливка С.С. Природне та надприродне право: монографія: У 3 ч. Ч. 1: Природне право: історико- філософський погляд. Київ: Атіка, 2005. 224 с.
114. Сливка С.С. Юридична деонтологія. Київ: Атіка, 2003. 320 с.
115. Стовба О. Право і «за-мовлення»: до витоків сучасного мислення права. *Право України*. 2011. № 8. С.71-76.
116. Стовба А. В. Правовая ситуация как исток бытия права. Харьков: ЛЛС, 2006. 176 с.
117. Стовба О.В. Право і час: монографія. Харків: Тім Пабліш Груп, 2016. 368 с.
118. Стросс Л. Структурна антропологія. 2-е видання. Київ: Основи, 2000. 391 с.
119. Татаркевич Вл. Історія філософії. Т. 1: Антична і середньовічна філософія. Львів: Свічадо, 2006. 456 с.
120. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. Санкт-Петербург, 2000. 286 с.
121. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Москва: АСТ, 2003. 603 с.
122. Хрідочкін А. В., Макушев П. В. Методологія сучасного правознавства : навчальний посібник / А. В. Хрідочкін, П. В. Макушев. Дніпро : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 368 с.
123. Харт Х.Л.А. Концепція права. Київ: Сфера, 1998. 236 с.
124. Хоменко І.В. Логіка для юристів: підручник. Київ: Юрінком, 2006. 224 с.
125. Циппеліус Р. Юридична методологія. Чернівці: Рута, 2003. 184 с.
126. Честнов И.Л. Постклассическая теория права. Санкт- Петербург: Изд-кий Дом «Алеф-Пресс», 2012. 650 с.
127. Шутак І. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 3 (74). С. 81-86.
128. Шпенглер О. Закат Европы. Т. 1. Образ и действительность. Москва: Мысль, 1993. 667 с.

Дисертації, автореферати:

1. Алаїс С.І. Проблема праворозуміння в основних школах права: дис. ... кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.01. Київ, 2003. 203 с.
2. Балинська О.М. Вербальний біхевіоризм у діяльності органів внутрішніх справ: філософсько-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2007. 16 с.
3. Балинська О.М. Семіотика права як філософсько- правова парадигма: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2013. 23 с.
4. Бачинський Т.В. Формування основ правового світогляду та правової культури шкільної молоді (філософсько-правовий вимір): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2013. 18 с.
5. Бігун В.С. Людина в праві: аксіологічний підхід: дис. На здобуття наук. ступеня кандидата юрид. Наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Київ, 2004. 220 с.
6. Бернюков А.М. Юридична герменевтика як методологія здійснення правосуддя (філософсько-теоретичний аналіз): дис. На здобуття наук. ступеня кандидата юрид. Наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2008. 198 с.
7. Боднар С.Б. Рівність як категорія філософії права: автореф. Дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. Наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2009. 21 с.

8. Боднарчук М.М. Свобода і відповідальність у правоохоронній діяльності: філософсько-правовий аналіз: автореф. Дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. Наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2015. 17 с.
9. Бокало Н.І. Формування і розвиток ідеї рівності в праві: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. канд. юрид. Наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2014. 18 с.
10. Бортняк А.Ф. Психосеміотика правовідносин: філософсько-правовий підхід: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2014. 18 с.
11. Братасюк В.М. Правова реальність як форма прояву інтелектуальної традиції епохи (на матеріалах романо- германської правової сім'ї): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Київ, 2005. 20 с.
12. Васильчук В.О. Справедливість як категорія права : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2013. 22 с.
13. Ганьба Б.П. Системний підхід та його застосування в дослідженні України як демократичної, соціальної, правової держави: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.01. Харків, 2001. 19 с.
14. Гелеш А.І. Формування та розвиток ідеї гуманізму в права: філософсько-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2016. 16 с.
15. Гончаров В.В. Офіційне тлумачення юридичних норм як засіб встановлення і трансформації їх змісту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Львів, 2012. 18 с.
16. Горецька Х.В. Правова соціалізація: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2013. 20 с.
17. Дамірлі М. А. Предметна сфера історико-правового пізнання: традиції й оновлення (епістемологічний аналіз) : автореф. дис. доктора юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2005. С. 18.
18. Добош З.А. Конвергенція справедливості і права: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2012. 20 с.
19. Дудаш Т.І. Праворозуміння: герменевтичне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Львів, 2008. 18 с.
20. Зархіна С.Е. Мова права як предмет філософсько- правового аналізу: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Харків, 2005. 205 с.
21. Калітинський В.М. Сучасні різновиди правових ідеологій: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2016. 18 с.
22. Козенко Ю.О. Правова поведінка особи: аксіологічно- нормативна детермінація: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 "Філософія права". Львів, 2012. 193 с.
23. Копоть В.О. Концептуальні основи правового реалізму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». К., 2008. 15 с.
24. Кравець В.М. Типи праворозуміння як методології основних філософсько-правових дискурсів: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Київ, 2003. 179 с.
25. Кретов П.В. Гносеологічний аспект філософського символізму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спеціальність 09.00.02 «Діалектика і методологія пізнання». Одеса, 2000. 20 с.
26. Кривцова І.С. Методологічна роль синергетики у порівняльно-правовому пізнанні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Одеса, 2008. 20 с.

теоретичному та практичному рівнях;											
РНД 3. Вміння формулювати цілі і завдання наукового дослідження, обґрунтовувати його актуальність та наукову новизну;			X				X				
РНД 4. Розуміння методики висунення, обґрунтування і перевірки наукових гіпотез;	X					X				X	
РНД 5. Знання про основні методи досліджень, що застосовуються в юриспруденції;	X	X								X	
РНД 6. Здатність добирати і застосовувати методи, відповідні змісту, меті і завданням конкретного наукового дослідження; визначати доцільність їх застосування в конкретному випадку;			X	X							X
РНД 7. Вміння формулювати та відстоювати власну наукову позицію.								X			X